

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח).

1

בס"ד | גיליון 89
גיליון מורחב
בלק התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

הטעיית בלעם כנגד הטעייתו את הבריות

במדבר כ"ב ט': וַיִּבֶא אֱלֹקִים אֶל בְּלַעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ...
... ומה שאמר: מי האנשים האלה עמך, להטעותו בא, ונהג עמו
מדה כנגד מדה, הוא היה מטעה הבריות ואומר: כי ברוח שפתיו
ימית רשע (ע"פ ישעיה י"א ד), ולא היה כך אלא שהיה קוסם גדול,
וכשהיה רואה אדם שהיה מזלו מורה על עושר וחיים, היה מברכו
כפי מזלו, ונראה כמצליח האיש בברכתו, וכשהיה רואה אדם ברוע
המזל, היה מקללו ונראה כהולך לאחור בסיבת קללתו, והיה אומר
לבריות זה שמצליח - בברכתו מצליח, וזה שנופל - בסיבת קללתו
נופל, ה"ד: כי ידעתי את אשר תברך מבורך, וע"כ אמר לו השם ית'
מי האנשים האלה עמך, כדי להטעותו".

(תורת המנחה, פרשת בלק דרשה ס"ב עמוד 541)

הלך ברגלו ונענש ברגלו

במדבר כ"ב כ"ב, כ"ה: "וַיַּחַר אֶף אֱלֹקִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְּצֵב מִלְאָךְ
ה' בְּדֶרֶךְ לְשֹׁטֶן לוֹ וְהוּא רֹכֵב עַל אֲתָנוּ וְשָׁנִי נְעָרָיו עִמּוֹ... וַתֵּרָא הָאֵתָנוּן
אֶת מִלְאָךְ ה' וַתִּלְחַץ אֶל הַקִּיר וַתִּלְחַץ אֶת רִגְלֵי בְלַעַם אֶל הַקִּיר וַיִּסָּף
לְהַפְתָּה".

ברשב"ם (בבראשית ל"ב כ"ט): "... וכן בבלעם ויחר אף אלוקים כי
הולך הוא, ונעשה חיגר כדכתיב: ותלחץ רגל בלעם. וילך שפי חיגר
כמו ושפו עצמותיו".

פירוש ע"פ דבריו: הוא הלך ברגלו, **מדה כנגד מדה**, נענשה רגלו
ונעשה חיגר.

מדוע לקה בלעם ברגלו

במדבר כ"ב כ"ח: "וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֵתָנוּן וַתֹּאמֶר לְבַלַּעַם מַה עֲשִׂיתִי לָךְ כִּי
הִפִּיתִנִי זֶה שֶׁלֵּשׁ רְגָלִים".

"זה שלוש רגלים", ביקש לקלל עולי רגלים בג' רגלים בשנה, ולפיכך
לקה ברגלו".

(רמזי רבינו יואל)

העשיר מת ברעב משום שבטח בקניניו במקום בקונו

במדבר כ"ב י"ח: "... אִם יִתֵּן לִי בְּלֶק מְלֵא בֵּיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב...".

מעשה היה בעשיר גדול שהיה לו הרבה ספינות ואוניות מלאים
באוצרות בים והרבה רכוש ביבשה בתים מלאים באוצרות כסף וזהב
לרוב, והיה מתגאה בעושרו באמרו: עכשיו אני בטוח שלא אמות
מרעב, שהרי אפילו אם יארע ויאבדו נכסי אשר ביבשה, עדיין יש לי
הרבה ספינות בים.

והיה לו חדר ששם שמר כספו המזומן וכן אבנים טובות ומרגליות
והיה לו מנהג להיכנס לשם ולספור מעותיו המזומנים ולבדוק
ולהיוודע שהכל סגור היטב, ולאוצר זה התקין דלת ברזל כבדה, שאם
היתה נסגרת לא היה איש יכול לפותחה מבפנים רק מבחוץ, וזה עשה
כדי להישמר מגנבים.

והנה פעם אחת כשנכנס נסגרה עליו הדלת וצעק בכל כוחותיו כי נהיה
רעב ולא היה בידו שום דבר אוכל, אבל לא שמעו צעקותיו כי הדלת
היתה עבה מאוד ולא היה שם שום דבר אוכל רק כסף וזהב ואבנים
טובות ומרגליות, וכך עברו כמה ימים עד שנפח נשמתו מרעב ולא
מצאו אותו משפחתו עד לאחר כמה ימים שנוכחו שנעלם וחיפשוהו
ומצאוהו ללא רוח חיים. להודיעך שאין לבטוח ברוב עושרו ובכוחו
ועוצם ידו ואל יתגאה אדם בעושרו, שאם הקב"ה גוזר על האדם למות
ברעב, לא יעמדו לו אוצרות קורח.

(ילקוט מעם לועז, ספר שופטים עמוד ע"ז)

בלק ביקש "לכה נא ארה לי" – ונתקלל בעצמו

במדבר כ"ב ו': "וַעֲתָה לְכֵה נָא אֶרְה לִּי אֶת הָעַם הַזֶּה כִּי עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוּלַּי
אוּכַל נִכְּה בוֹ וְאֶגְרָשׁוּנוּ מִן הָאָרֶץ כִּי יִדְעִתִּי אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ מִבְּרַךְ וְאֲשֶׁר תֹּאֵר יוֹאֵר".

ייזר האדם במאוד מאוד, שלא יפתח פה לשטן. כי אפילו הוא מדבר שלא
בכוונה – ממשיך הדבר על עצמו. בלק אמר לבלעם: "לכה-נא ארה לי";
ופיו הכשילו, שלבסוף קילל בלעם אותו.

(ע"פ השל"ה הקדוש)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.).

בס"ד | גיליון 89
גיליון מורחב
בלק התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

בזכות שמירת הצניעות – זכו ישראל להנצל מעין הרע

במדבר כ"ד ב': "וַיִּשָׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשֶׁבֶטָיו וַתְּהִי רוּחַ אֱלֹקִים".

"ופירש רש"י ז"ל, וישא בלעם את עיניו - ביקש להכניס בהם עין רעה וכו'. שוכן לשבטיו - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינו מעורבין, ראה שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה. ותהי עליו רוח אלוקים - פירש בזוהר הקדוש (ח"ג דף רב): עליו - על ישראל שרתה השכינה, שלא יוכל לקללם. ונראה בדרך פשוט, שהוא מדה כנגד מדה, לפי שהם שמרו את עצמם לבלתי להסתכל כל אחד בפתחו של חברו לראות בעסקיו כדי שלא יכניס בו עין הרע - לזאת מדה כנגד מדה הגין עליהם הש"ת ברחמיו, לבל ישלוט בהם גם כן עין הרע מבלעם הרשע, ימח שמו".

(מאור ושמש פרשת בלק)

עין טובה כנגד עין הרע

"כתוב בראשונים שמי שיש לו עין טובה ודן כל אחד לכף זכות, ורואה רק במעלת חברו, אין עין הרעה שולטת בו, כי הש"ת משלם לו מדה כנגד מדה, ומאחר ועינו טובה לא תשלוט בו עין הרע".

(חשוקי חמד בבא מציעא דף קז:)

הנותן עין הרע בחבירו - כן ינתן בו

"המספר שבח אדם בחכמה או עושר או בנים וכיוצא, חייב לברכו שלא ישלוט בו עין הרע, ואם נותן עין הרע בחבירו, כן ינתן בו, מלבד ענשו יעלה באשו".

(צפורן שמיר לרב החיד"א אות קע"ב)

צר עין מקבל כליון עיניים. בעל עין הרע – נסמית עינו

במדבר כ"ד ג': "וַיִּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלְעָם בָּנוּ בְּעַר וַנְאִם הַגִּבֹּר שְׂתֵם הָעֵינִי".

"מדה מגונה מאד הכילות וצרות העין. שכל זמן שעינו צרה על הבריות, נותן לו הקב"ה כליון עיניים מדה כנגד מדה. שכן מצינו בבלעם הרשע, שמתוך שביקש להכניס עין רעה על ישראל, נסתתמה עינו אחת, שנאמר: נאום בלעם בנו בעור ונאום שתום העין..."

ושמא תאמר, אין עין הרע קשה אלא עין של אחרים, אבל עין הרע שיש לו לאדם על עצמו ועל נכסיו, אינה אוכלת בו ואינה מזקת, תלמוד לומר (איכה ג' ו"א): 'עֵינֵי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכָּל בְּנוֹת עֵירִי'. כלומר, שאכלה בי עין הרע שלי יותר ממה שאכלה בי עין הרע של אחרים...

וכל מי שאין עינו רעה על הבריות, אין עין הרע שולטת בו. ומנין אנו למדין, מיוסף הצדיק, שלא נתן עינו בדבר שאינו שלו להסתכל באשת פוטיפר, לפיכך לא שלטה בו עין הרע בו ובזרעו, שנאמר (בראשית מ"ט כ"ב): 'בן פורת יוסף בן פורת עלי עין' שהוא פרה רבה על העין ואין עין מזיקתו..."

(מעלות המדות, מעלת הנדיבות, עמוד רצ"א)

גרם צער לחבירו – עתה יצטער הוא

טעם הדבר שאדם ניזוק מעין הרע היא שעל ידו, היה לחבירו צער של קנאה, על כן גם הוא נענש ועתה יצטער.

(מכתב מאלהו ח"ג עמוד 314)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א).

3

בס"ד | גיליון 89
גיליון מורחב
בלק התשפ"ב

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה בדף היומי

כנגד שיחה בטלה שנכנסת לאוזן, יוצא כנגדה דיבור של תורה

כתובות דף ה: "ת"ר: אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים, מפני שהן נכוות תחילה לאיברים".
כנגד שיחה בטלה שנכנסת לאוזנו של אדם, יוצא כנגדה דיבור של תורה.

(ע"פ רוח חיים אבות ו' ה')

מדוע נענשות האוזנים תחילה

"אש של גיהנם תשלוט בהם תחילה לרכותם, והעניין נכון, כי הם קדמו בעצם תחילה, וראוי להקדימם לפורענות".

(פנינים יקרים חלק ד')

חרב כנגד חרב

במדבר כ"ב כ"ג: "וַתֵּרֶא הָאֱתוֹן אֶת מַלְאֲכֵי ה' נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֱתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וַתִּלָּךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּבֶּעַ בְּלִעַם אֶת הָאֱתוֹן לְהַטֵּתָהּ הַדֶּרֶךְ".

"וחרבו שלופה בידו, מדה כנגד מדה, שאמר לו יש חרב ביד".

(חזקוני)

כנגד שאמר: 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך' - לכן נהרג בחרב

במדבר כ"ב כ"ט: "וַיֹּאמֶר בְּלִעַם לְאֱתוֹן כִּי הִתְעַלְלָתָּ בִּי לֹא יֵשׁ חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עֲתָה הִרְגִיתִיךָ".

"כל מעשה גרמות שאדם גורם צער לחבירו נענש, ואף אם יעשה צער על חינום לבהמה, כגון שמשים עליה משאוי יותר מאשר יכולה לשאת, ואינה יכולה ללכת, ומכה אותה, עתיד ליתן את הדין, שהרי צער בעלי חיים דאורייתא. כתיב בענין בלעם (במדבר כ"ב ל"ב): 'על מה הכית את אתונך', וכנגד שאמר: 'לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך' (שם שם כ"ט) לכן נהרג בחרב".

(ספר חסידים סימן תרס"ו)

המייעץ שלא כהוגן נופל בעצת עצמו

במדבר כ"ד י"ד: "וְעֵתָה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכֹהֵן אֵי עֵצָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמְּךָ בְּאֶרֶץ הַיַּמִּים".

"... כיוון דחמא קודשא בריך הוא עיטא דיליה (כיון שראה הקב"ה עצתו של בלעם), אמר: הא ודאי גרמך בעיטך יפול (אתה בעצמך תיפול בעצתך)...".

(זהר הקדוש פרשת בלק דף ריב:)

מרגליות

מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

ביאור המדה כנגד מדה ב"ב הניסים שנעשו לפינחס

פירוש: הנה יש לעיין ב"ב הניסים מאי איכא מדה כנגד מדה בהם. ונ"ל בס"ד דהנס הא, ש"דרכין לפרוש זה מזה והדביקן המלאך", על שרצו להיות דבוקים בעבירה - נדבקו.

הנס הב', ש"סתם פיהם המלאך כדי שלא יצווחו", על ידי שהשתמשו בפה כדי לשדל האחד את השני לדבר עבירה - עתה נסתם פיהם.

הנס הג', ש"כוון את הרומח כנגד הקיבה שלה כדי שתהא זכרותו נראה בתוך הקבה מפני הנוקרנין (המדקדקין ומערערין שלא בדבר צורך) כדי שלא יהיו אומרים אף הוא נכנס ועשה צרכו, י"ל, דעל שחטא באיברו - נראה איברו לכל.

הנס הרביעי, ש"האריך הברזל כדי שידקור את שניהם", על שרצו להיות ביחד בעבירה - ימותו יחד. הנס החמישי, ש"נתן כח בזרועו כדי שיגביה את שניהם", רצו לשכב יחדיו על הארץ (בעבירה) - עתה יוגבהו.

הנס השישי, ש"נתן כח בעץ לסבול את שניהם", רצו להיות שניהם יחדיו (בעבירה) - יהיו יחדיו...

הנס השביעי, ש"לא נשמטו מן הזיין אלא עמדו במקומן", על שדבקו אחד בשני (בעבירה) - לא נפרדו אחד מן השני... (ועל פי פירוש המהרז"ו יש לבאר: על ששכבו במיטה - נשאו שוכבים על הרומח).

הנס השמיני, ש"הפכן המלאך בראש הרומח כתקנן לראות קלונם לכל", עשו היפך הקדושה - בא המלאך והפכן.

הנס התשיעי, ש"לא הטיפו דם שלא יטמא פינחס", על שבא פינחס ברוח טהרה לקנאות לה, מדה כנגד מדה, עשה לו ה"ת נס, שלא יטמא.

הנס העשירי, ש"שמר הקב"ה רוחותיהן שלא ימותו ויטמא", על שבא פינחס ברוח טהרה לקנאות לה, מדה כנגד מדה, שמר ה"ת את רוחותיהן כדי שלא יטמא.

הנס ה"א, ש"הגביה המלאך את המשקוף כדי שיצאו שניהם בין כתפיו תלוין לעיני הכל", עשו עבירה לעיני כל - נתלו על הרומח לעיני כל.

הנס ה"ב, "כשיצא עמדו בני שבטו לפגוע בו ירד המלאך ונגף בהם", על שרצו בני שבטו לנגוף בפינחס - בא המלאך ומדה כנגד מדה נגף בהם.

בלעם ביקש שתמות נפשו עם הישרים - מתה נפשו מות רשעים

במדבר כ"ג י': "מי מנה עפר ויעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו".

תמות: "ג' במסורה. 'תמות נפשי מות ישרים'. ואידך: 'תמות נפשי עם פלשתים' (שופטים ט"ז ל'). ואידך: 'תמות בנוער נפשם' (איוב ל"ו ד). הוא ביקש שתמות נפשו עם הישרים, ולא היה כן אלא אדרבה, מתה נפשו מות פלשתים, כלומר מות רשעים ובנוער כדאיתא (עיין סנהדרין דף קו): 'אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם' (תהלים נ"ה כ"ד), שכן ל"ד שנה היה כשהרגו פינחס".

(בעל הטורים)

י"ב הניסים שנעשו לפינחס

במדבר כ"ה ז-ח': "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו: ויבא אחר איש ישראל אל הקבה ויידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה ותעצר המגפה מעל בני ישראל".

במדבר רבה (כ"ה, ו) ועיין בספרי פיסקא קל"א): "וירא פינחס בן אלעזר, וכולם לא ראו? והכתיב (במדבר כ"ה ו): 'לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל' אלא ראה מעשה וזכר הלכה הבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ויקם מתוך העדה' מהיכן עמד? אלא שהיו נושאים ונותנים בדבר אם הוא חייב מיתה אם לאו, עמד מתוך העדה ונתנדב ולקח רומח בידו נטל שיני ברזל בידו והניחו בחיקו והתחיל מסתמך על העץ שנתירא מפני שבטו שהקיפו אותו.

כיון שהגיע אצלם אמרו לו למה באת? אמר להם: אף אני בא לעשות צרכי, הניחוהו ונכנס שאלמלא כן לא הניחוהו ליכנס. 'ויבוא אחר איש ישראל אל הקובה' דקר שניהם זה על גב זה לתוך טומאת שניהם כדי שלא יהיו ישראל אומרים לא היתה שם טומאה, וקנא לשמו של הקב"ה ועשה לו י"ב נסים:

הנס הא', דרכן לפרוש זה מזה והדביקן המלאך. הנס הב', סתם פיהם המלאך כדי שלא יצווחו. הג', כוון את הרומח כנגד הקיבה שלה כדי שתהא זכרותו נראה בתוך הקבה מפני הנוקרנין (ובמתנות כהונה: המדקדקין ומערערין שלא בדבר צורך) כדי שלא יהיו אומרים אף הוא נכנס ועשה צרכו. הרביעי, האריך הברזל כדי שידקור את שניהם. החמישי, נתן כח בזרועו כדי שיגביה את שניהם. השישי, נתן כח בעץ לסבול את שניהם. השביעי, לא נשמטו מן הזיין אלא עמדו במקומן. השמיני, הפכן המלאך בראש הרומח כתקנן לראות קלונם לכל. התשיעי, לא הטיפו דם שלא יטמא פנחס. העשירי, שמר הקב"ה רוחותיהן שלא ימותו ויטמא. ה"א, הגביה המלאך את המשקוף כדי שיצאו שניהם בין כתפיו תלוין לעיני הכל. ה"ב, כשיצא עמדו בני שבטו לפגוע בו ירד המלאך ונגף בהם, כשראה פינחס שמבקש לכלותן חבטן בקרקע ועמד והתפלל וסלקו, ה"ד (תהלים ק"ו ל'): 'ויעמד פינחס ויפלל'".

מרגליות

מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

בלעם אמר "יודע דעת עליון" - נאלץ להגיד "לא ידעתי"

במדבר כ"ב ל"ד: "ויאמר בלעם אל מלאך ה' הטאתי כי לא ידעתי כי אתה נצב לקראתי בדרך ועתה אם רע בעיניך אשובה לי".

כי לא ידעתי: "גם זה גנותו, ועל כרחו הודה, שהוא היה משתבח שיודע דעת עליון, ופיו העיד לא ידעתי".

(רש"י)

מדוע מתו במגיפה כ"ד אלף ושכר פינחס

במדבר כ"ה ט': "ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף". "ארבעה ועשרים אלף, מדה במדה. הם שכחו אילופה של תורה שהיא כ"ד ספרים, ועבדו ע"ז שכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה, לכך נפלו מהם כ"ד אלף, אמנם פינחס שקינא קנאתו של מקום, זכה לכ"ד מתנות כהונה".

(רבינו אפרים עה"ת)

חטא במים – על כן לא נזכר בשירה על המים

במדבר כ"א י"ז: "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה".

"אז ישיר ישראל מפני מה לא נזכר משה שם? מפני שנענש ע"י המים".

(במדבר רבה י"ט כ"ו)

כגודל רצונו לכבוד - גדל בזיונו. בלעם רץ אחרי הכבוד - עתה ירוץ לביתו בבזיון

במדבר כ"ד ו"א: "ועתה ברח לך אל מקומך אמרתי פבד אכבדך והנה מנעך ה' מפבוד". פירוש: בלעם שהיה חפץ ותאב לכבוד קיבל בזיוי נורא, כשנאמר לו: "ברח לך", שהוא צורת הדיבור אל הבזויים והנחותים ביותר. "ברח לך" היינו, שוב למקומך בריצה ובזריזות. בלעם רץ אחרי הכבוד - עתה ירוץ לביתו בבזיון. כגודל רצונו לכבוד - גדל בזיונו.

פינחס לקח "רמח" ועל כן זכה לכל הדברים המסתעפים מהמלה "רמח"

במדבר כ"ה ז': "וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הלחן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו". אמר לי אבא ז"ל: בזכות זה שלקח "רמח" להציל את ישראל מן המגיפה, זכה לכל הדברים המסתעפים מהמלה "רמח": כל פטר "רחם" בישראל. והיה כי ישאלך בנך "מחר". פטר "חמור". תרומה נפרשת רק לאחר "מרח" לכהנים.

(כרמי ישראל עמוד קמ"א)

תבוא חבישה ותבטל חבישה

במדבר כ"ב כ"א: "ויקם בלעם בבקר ויחבש את אִתְנו וילך עם שְׂרֵי מוֹאָב". ויחבש את אִתְנו. א"ל הקב"ה: רשע, כבר קדמך אברהם בעקדת יצחק ויחבש את חמורו, תבוא חבישה ותבטל חבישה".

"ר' שמעון בן יוחי אומר: תבוא חבישה תעמוד על חבישה, תבוא חבישה שחבש אברהם לילך ולעשות רצון אביו שבשמים, תעמוד על חבישה שחבש בלעם לילך לקלל את ישראל".

(מדרש ילמדנו ילקוט תלמוד תורה, פרשת בלק. מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק י"ד)

לרפואה שלמה: **בן ציון בן חיה ★ לעילוי נשמת: מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל**
להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים **054-251-0336** קו אמריקאי: **646-340-5403**
דוא"ל **ap@torah24-7.com** אתר **https://torah24-7.com/SEFORIM-HEBREW/**